

24.5.1958 1

POLITICKÉ BYRO ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KSČ

14044/12

Přísně tajně
STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze
ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ
Důvod: 640/2500 N 34/83
Datum: 22.4.01 PhDr. Alena Nosková
Podpis: [signature]

Číslo:	0212
Svaz:	180
Číslo:	244
	6

Číslo pořadu: 12

12. 8. 58

K bodu:

Informace o průběhu porady politického poradního
výboru členských států Varšavské smlouvy.

K informaci.

Příloha III.

Zpráva.

[signature]
14.6.1958

Předkládá: s. David.

7. června 1958.

Počet listů: 7.

bli

14044

Informace k průběhu porady politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy

Dne 24. května 1958 se sešel v Moskvě politický poradní výbor členských států Varšavské smlouvy. Zasedání skončilo téhož dne podepsáním Deklarace členských států Varšavské smlouvy. Porada časově navazovala na porady představitelů komunistických a dělnických stran členských zemí Rady vzájemné hospodářské pomoci, jež se konaly v Moskvě ve dnech 20. - 23. května 1958.

Čs. delegaci na zasedání politického poradního výboru vedl předseda vlády s. V. Široký a tvořili ji dále ministr zahraničních věcí s. V. David a ministr národní obrany s. B. Lomský.

Porady se rovněž zúčastnil pozorovatel Čínské lidové republiky.

Cílem zasedání bylo posoudit mezinárodní situaci a vypracovat nová společná opatření ke zmírnění mezinárodního napětí.

Mimo jiné byla dohodnuta tato opatření:

1. Dohoda o snížení stavu ozbrojených sil v členských státech zemí Varšavské smlouvy. Tímto jednostranným opatřením bude snížen počet ozbrojených sil účastníků Varšavské smlouvy o 419 tisíc osob. V souladu s tím bude také snížena výzbroj, vojenská technika a vojenské výdaje. Ozbrojené síly ČSR budou sníženy o 20 000 osob.

2. Na návrh sovětské vlády dohodnutý s vládou Rumunské lidové republiky budou odvolána sovětská vojska z území Rumunské lidové republiky, jež se tam nacházejí v souhlase s Varšavskou smlouvou.

3. Návrh uzavřít Pakt o neútočení mezi členskými státy Varšavské smlouvy a Severoatlantického paktu. Návrh paktu je v příloze k Deklaraci připojen a vedle preambule obsahuje pět článků. K uzavření paktu zmocňují státy Varšavské smlouvy za všechny státy této smlouvy SSSR, Polsko, ČSR a Rumunsko.

V Deklaraci bylo dále učiněno významné rozhodnutí, dotýkající se rovněž přímo ČSR. Členské státy Varšavské smlouvy zmocnily

SSSR, Polskou lidovou republiku, Československou republiku a Rumunskou lidovou republiku, aby se jejich jménem zúčastnily konference na nejvyšší úrovni.

Závěrem jednání byla přijata tři usnesení a podepsána Deklarace. Ze tří schválených usnesení jsou dvě vojenského charakteru (snížení stavu ozbrojených sil a stažení sovětských vojsk Rumunska) a jedno se týká odvolání generála Antonova z funkce generálního sekretáře politického poradního výboru a jmenování náměstka ministra zahraničních věcí Patoličeva na jeho místo.

Den před zahájením zasedání politického poradního výboru sešli se v 17.30 hod. ministři zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy, aby projednali předložený návrh Deklarace, vypracovaný sovětskými soudruhy. Polská delegace byla proti okamžitěmu projednávání sovětského návrhu s tím, že jej nemá prostudovaný, že krátce před schůzí přijela. Soudruh Rapacki dále řekl, že návrh má stopy spěchu, je v něm mnoho věcných a stylistických nedostatků a doporučoval vytvoření redakční komise a projednání přepracovaného návrhu druhý den ministry. Po delší diskusi bylo dohodnuto sejít se znovu v 9.00 hod. večer a tam projednat připomínky. Tato schůze ministrů trvala do 3/4 1 hod. noční. Rozvinula se na ní široká diskuse, v níž zvláště ministr zahraničních věcí Polska Rapacki uplatňoval řadu připomínek.

Připomínky ze strany s. Rapackého lze rozdělit do těchto skupin:

První skupina připomínek se týkala těch míst v Deklaraci, jež se zmiňovala o úloze Spojených států. Připomínky směřovaly k tomu, aby formulace o míru nepřátelské činnosti vládnoucích kruhů Spojených států byly oslabeny, ne-li vypuštěny. Tak tomu bylo např. v pasáži o úloze vlády Spojených států při prosazování politiky atomového a raketového vyzbrojování Německé spolkové republiky. Připomínka polských soudruhů směřovala k tomu, zastříť nebo alespoň zlehčit tuto úlohu. Podobně v té části Deklarace, kde se hovořilo o Dülla-Eisenhowerově doktríně, se s. Rapacki snažil snížit úřadnost a důslednost kritiky této doktríny a stavěl se proti tomu, aby

bylo otevřeně a jednoznačně konstatováno, že USA připravují agresi proti Libanonu. Konečně ve směru oslabení zmínek o útočných záměrech a protimírové politice vládnoucích kruhů USA byly rovněž připomínky v souvislosti s konferencí na nejvyšší úrovni. Zde se s. Rapacki snažil oslabit pádnou kvalifikaci návrhů, aby otázka východní Evropy byla projednávána na konferenci na nejvyšší úrovni. Odporoval tomu, aby tyto návrhy byly označeny jako provokativní. Podobně se stavěl i proti tomu, aby jako provokace byly označeny lety USA strategického letectva s jadernými zbraněmi k hranicím SSSR.

Delší připomínkou s. Rapackého bylo to, že v původním návrhu Deklarace se hovoří o OSN pouze v negativním smyslu. Navrhoval rozšíření této pasáže. Na tuto připomínku po delší diskusi bylo přistoupeno s tím, že byla Deklarace rozšířena rovněž o otázku zastoupení Číny v OSN.

Řadu připomínek stylistického rázu měl s. Rapacki k části Deklarace, která se zabývá Rapackého plánem. V tomto bodě připomínky vylepšovaly text a byly většinou přijaty.

Všeobecně lze říci, že - kromě těchto připomínek - směřovaly návrhy s. Rapackého k celkovému zeslabení Deklarace. Výrazně se to projevilo při projednávání závěrečné části Deklarace, která podle původního návrhu vyzývala členské státy Varšavské smlouvy, aby nepolevovaly v péči o bezpečnost svých národů a připomínaly těm, kdo se řídí politikou z pozice síly, že válka proti socialistickým zemím může přivést útočníka jen k jeho záhubě. Ministr zahraničních věcí Maďarské lidové republiky s. Šik vyslovil pochybnost, zda závěr není příliš tvrdý. Na tuto připomínku ihned navázal s. Rapacki a důrazně žádal změnu závěru. Pro odpor polské delegace pak tato otázka zůstala otevřenou a až druhý den v průběhu zasedání politického poradního výboru bylo dosaženo dohody o tom, že na závěr dojde k přesunům některých odstavců.

Čs. delegace rovněž vystoupila s připomínkami, z nichž některé byly věcného dosahu, jiné zlepšovaly formulace. Téměř všechny připomínky ze strany ČSR byly ať v původním nebo pozměněném znění přijaty.

Z důležitějších věcných připomínek čs. delegace byl přijat návrh, aby do pasáže o Německu byl včleněn odstavec o rostoucím odporu západoněmeckého obyvatelstva proti provádění válečných příprav v Německé spolkové republice. Dále byla přijata připomínka, aby ve formulaci, kde se hovoří o NATO, byl činěn rozdíl mezi jednotlivými členy tohoto seskupení a za útočnou politiku tohoto seskupení byly na prvním místě brány k odpovědnosti vedoucí státy tohoto útočného seskupení.

Ostatní delegace celkem připomínek neměly.

Vcelku lze říci, že původní návrh Deklarace předložený Sovětským svazem byl koncipován v klidném a pevném tónu, přičemž hlavní důraz byl kladen na mírové činy Sovětského svazu a zemí socialistického tábora. Tento tón byl zachován i v konečné redakci. Pokud jde o část Deklarace, jež hovoří o Německé spolkové republice, byla původní verze této části slabší a kratší. Z tohoto faktu se dá usoudit závěr, že sovětští soudruzi v současné době vyzvedávají ty prvky, které mohou vésti k normalizaci styků s Německou spolkovou republikou a k navázání užší spolupráce. Až po připomínkách polské strany a částečně též z čs. strany byla tato pasáž poněkud rozšířena. Polská připomínka týkala se použití ostřejší formulace vůči NSR. Byl to jediný zostřující návrh polských soudruhů. Není to poprvé, kdy jsou pro ostřejší formulace vůči militaristickým a revanšistickým kruhům NSR, aniž by činili přímo zodpovědnou bonnskou vládu, a současně prosazují mírnější formulace vůči vládě USA. V rozporu s ním nechtějí přičíst hlavní odpovědnost a vinu za situaci v Evropě americkým imperialistům, nýbrž německým.

V průběhu zasedání politického poradního výboru měl obsahlý projev o vojenských otázkách s. Koněv.

Změna v generálním sekretáři politického poradního výboru z vojenské osoby na diplomatického představitele s. Patolicheva sledovala uvést v soulad osobu generálního sekretáře s politickým charakterem práce politického poradního výboru.

Na závěr zasedání uspořádal předseda rady ministrů SSSR soudruh Chruščov pro účastníky porad oběd. Na tomto obědě měl řadu přípitků, mezi jiným na Jugoslávii a její lid. Zahrnul Jugoslávii mezi třináct socialistických zemí, aniž by chtěl - jak opětovně zdůraznil - zastírat rozdíly v ideologických otázkách, připil na spolupráci a vyslovil naději, že dnešní rozpory budou překonány. Vyzval přítomného jugoslávského velvyslance, aby si s ním přišel připít.

V jednom z dalších přípitků hovořil s. Chruščov o perspektivách svolání konference na nejvyšší úrovni, a to v tom smyslu, že situace nesvědčí o tom, že by se sešla v nejbližší době.

Průběh a výsledky jednání politického poradního výboru se staly další manifestací jednoty zemí socialistického tábora. Dokumentovaly, že Varševská smlouva je nástrojem míru a bezpečnosti v Evropě a že její členské státy konkrétními opatřeními prokazují svou vůli nepolevit v úsilí o prosezení zmírnění napětí v mezinárodních vztazích, zastavení závodů ve zbrojení a vytvoření lepšího, mírového ovzduší ve světě.